

چرا نفت بورسی مشتری پر و پا قرص ندارد؟

نفت خام با هدف افزایش فروش و رفع موانع موجود در بازار، وارد تالار شیشه‌ای شد اما تاکنون نتوانسته مشتریان زیادی را جذب کند که عده‌ای علت آن را شرایط بازار و عده‌ای دیگر سیاست‌گذاری نادرست اعلام کرده‌اند.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در نشست علنی روز ۲۸ بهمن سال گذشته و در جریان بررسی جزئیات بخش درآمدی لایحه بودجه سال جاری، با بند الحاقی تبصره یک این لایحه موافقت کردند که بر مبنای آن، وزارت نفت مکلف شد ماهانه حداقل دو میلیون بشکه نفت خام سبک، دو میلیون بشکه نفت خام سنگین و دو بشکه میعانات گازی پارس‌جنوبی را به‌صورت منظم و مستمر با امکان تسویه ۱۰۰ درصد ریالی یا ارزی در رینگ بین‌الملل (صادراتی) بورس انرژی در چارچوب قوانین و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار عرضه و گزارش عملکرد این بند را هر سه ماه یک بار به کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

در همین راستا، اردیبهشت امسال شیوه‌نامه نحوه عرضه نفت خام و میعانات گازی در بورس انرژی از سوی وزیر نفت ابلاغ شد؛ شیوه‌نامه‌ای که بیژن زنگنه وزیر نفت هدف از تدوین آن را [ایجاد شفافیت پولی در عرضه](#) عنوان کرده است.

به گفته وی، تا پیش از ابلاغ شیوه نامه، عرضه نفت و میعانات گازی در بورس انرژی تنها با اجازه شورای هماهنگی اقتصادی سران سه قوه صورت می‌گرفت، اما با توجه به اینکه فروش نفت و میعانات گازی در بورس انرژی در قانون سال ۹۸ ذکر شده، این شیوه نامه با در نظر گرفتن همه فعل و انفعالاتی فروش توسط وزارت نفت تدوین و در آن، به مباحثی همچون نحوه قیمت‌گذاری و نحوه تعدیل قیمت‌ها اشاره شده است.

ارزیابی نکردن صلاحیت خریداران، قائل نشدن محدودیت برای مقاصد صادراتی (به جز رژیم صهیونیستی)، کاهش نرخ پیش‌پرداخت از ۱۰ درصد ارزش سفارش به شش درصد، افزایش مدت زمان تسویه پس از تاریخ بارگیری محموله از ۵۰ روز به ۶۰ روز و تعیین قیمت پایه مبتنی بر ارزان‌ترین نرخ نفت صادراتی ایران (نفت صادراتی به مقصد مدیترانه)، از جمله تسهیلاتی است که با هدف افزایش استقبال از فروش نفت خام در بورس انرژی از سوی شرکت ملی نفت ایران مدنظر قرار گرفته و در اطلاعیه‌های عرضه گنجانده شده است.

با این وجود از عرضه نفت خام و میعانات نفتی در بورس انرژی آن‌طور که انتظار می‌رفت استقبال نشد که امیرحسین تبیانیان، نماینده شرکت ملی نفت ایران در بورس انرژی در پاسخ به پرسشی مبنی بر چرایی استقبال نکردن از نفت خام و میعانات گازی عرضه‌شده در رینگ بین‌الملل بورس انرژی با وجود تخفیف‌ها و تسهیلاتی که نفت در این حوزه در نظر گرفته است، اظهار کرد که از آنجاکه عرضه نفت خام در بورس انرژی به‌طور طبیعی از شرایط بازار اثر می‌پذیرد، نمی‌توان نسبت به فروش نفت خام با استفاده از این ابزار، انتظاراتی غیرمعمول داشت.

به گفته وی، بازار نفت خام ایران با محدودیت‌هایی مواجه است و این محدودیت‌ها فارغ از نوع ابزار یا روش‌های عرضه، فروش نفت خام را با تنگناهایی مواجه کرده که شرکت ملی نفت ایران همه توان خود را به کار گرفته است تا در چارچوب قوانین و مقررات، شرایط را برای استقبال حداکثری خریداران فراهم کند، اما در این میان نباید اثرپذیری از شرایط خاص حاکم بر بازار نفت کشور را نادیده گرفت.

طبق اعلام تبیانیان، تاکنون از مجموع ۳۴ عرضه نفت خام و میعانات گازی شرکت ملی نفت ایران در رینگ بین‌الملل بورس انرژی، یک میلیون و ۱۵ هزار بشکه نفت خام سبک و ۷۰ هزار بشکه نفت خام سنگین معامله شده و عرضه‌های میعانات گازی تا کنون به معامله‌ای نرسیده است.

وی بر تداوم عرضه نفت خام و میعانات گازی در بورس انرژی تاکید و اظهار کرد که فرآیند عرضه نفت خام و میعانات گازی طبق قانون به طور مستمر ادامه دارد و وقفه اخیر نیز صرفاً به دلیل متناسب سازی و روزآمد کردن فرآیند کار با شرایط بازار پدید آمده و به زودی اطلاعیه های عرضه های بعدی اعلام خواهد شد.

آینده بورس انرژی

در این زمینه رضا پدیدار، کارشناس حوزه انرژی نیز درباره وضعیت فعلی بورس انرژی و آینده آن به ایسنا گفت که ساختار بورس در دنیا تعریف شده است و هر کسی که قصد مشارکت در این حوزه را دارد، باید با مدل های متعارف اجرایی بورس که در دنیا جاری است، عمل کند و اگر شرکت امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران تکلیف می کند که محموله باید ۳۵ هزار بشکه باشد باید تدابیر لازم برای این مهم را نیز در نظر بگیرد.

به گفته وی، زمانی که ۳۵ هزار بشکه خریداری می شود، امکان صادرات آن وجود ندارد؛ برای اینکه کشتی که می خواهد این محموله را حمل کند، باید به ظرفیت ۷۰۰ هزار بشکه برسد، یعنی باید ۲۰ تا محموله ۳۵ هزار تایی خریداری شود.

به اعتقاد این کارشناس حوزه انرژی، ممکن است شخصی ۳۵ هزار نفت بشکه خریداری کند اما قصد حمل کردن آن را نداشته باشد، چراکه یکی از ویژگی های بورس این است که افراد می توانند روی کالا خریداری شده خود بازی کنند، مثلاً یک ماه کالا را نگه دارند و سپس به فروش برسانند یا اینکه محموله را به صورت کاغذی به فروش برسانند و وارد پروسه عملیاتی نشوند.

پدیدار معتقد است فرمولی که امروز بورس دارد، یک مقدار سخت است؛ به طور مثال درباره پرداخت ها باید شش درصد قبل از شرکت در بورس پرداخت و بعد از برنده شدن نیز باید ۲۰ درصد فوری پرداخت و ۸۰ درصد دیگر ظرف مدت زمانی باید پرداخت و سپس از بنادر صادراتی خارج برده شود.

این کارشناس حوزه انرژی با بیان اینکه باید مسائل مالی را مانند کشورهای توسعه یافته پیش ببریم، اظهار کرد که باید برای افراد حائز شرایط و کارگزاران بورس خط اعتباری در نظر گرفته شود، چراکه این افراد با خط اعتباری که دارند، بازی می کنند و این مساله موجب ایجاد گردش اقتصادی و رونق در بورس می شود.

پدیدار تصریح کرد که اکنون نه تنها شاهد رونق در بورس انرژی نیستیم بلکه فعالان اقتصادی نیز با درهای بسته روبرو میشوند؛ به طوری که در سال جاری در بورس چند بار محموله‌های مختلف عرضه شد اما خریداری وجود نداشت لذا باید شفافسازی، اطلاع‌رسانی و مساعدت در این حوزه پر رنگ‌تر شود.

وی با اشاره به بهترین راه‌کار برای حل این وضعیت، گفت: باید فعالان و کارگزاران بورس شناسایی شوند و خط اعتباری به آن‌ها داده شود و سپس محموله‌ها را به محموله‌های کوچک‌تری تبدیل و این محموله‌ها به کشورهای همسایه صادر کنند.

پدیدار با اشاره به استقبال بخش خصوصی از بورس انرژی، اظهار کرد که استقبال بخش خصوصی وابسته به میزان سرمایه و منافع آن است چراکه اگر بخش خصوصی بتواند را خریداری و معامله کند و به‌طور کلی به این بخش قدرت عمل داده شود، نه تنها استقبال می‌کند بلکه قطعاً حوزه بورس انرژی نیز توسعه می‌یابد اما اگر پای بخش خصوصی بسته باشد نمی‌توان انتظار فعالیت از آن را داشت.